

Virsraksts: Apelācijas instances tiesas tiesības uzlabot apsūdzētā stāvokli

Tēze: Apelācijas instances tiesai ir tiesības atcelt vai grozīt pirmās instances tiesas nolēmumu un tādējādi uzlabot apsūdzētā stāvokli. Šādi tiesai ir tiesības rīkoties arī tad, kad tas tieši nav lūgts apelācijas sūdzībā vai arī sūdzībā izklāstīti citi motīvi.

Kriminālprocesa likuma 562.pants nosaka ierobežojumus apelācijas instances tiesai pieņemt apsūdzētajam nelabvēlīgu nolēmumu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2009. gada 3. decembra

LĒMUMS

Lietā SKK – 665/2009

(Krimināllieta Nr. 1517015100)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senators referents A.Freibergs,

senatore A.Nusberga,

senators V.Čiževskis

izskatīja rakstveida procesā lietu sakarā ar Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas prokurores I.Kačānes kasācijas protestu par Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2009.gada 5.oktobra spriedumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2008.gada 11.decembra spriedumu

D.O., personas kods [..],

atzīta par **vainīgu** noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā, un **sodīta**, piemērojot Krimināllikuma 49.pantu, ar brīvības atņemšanu uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmo daļu brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 3 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punktu D.O. uzlikts par pienākumu tiesas noteiktajā pārbaudes laikā pilnībā atlīdzināt nodarīto materiālo zaudējumu, veicot ikmēneša maksājumu ne mazāku par Ls 172,53.

V.F., personas kods [..],

atzīta par **vainīgu** noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā, un **sodīta**, piemērojot Krimināllikuma 49.pantu, ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmo daļu brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punktu uzlikts V.F. par pienākumu tiesas noteiktajā pārbaudes laikā pilnībā atlīdzināt nodarīto materiālo zaudējumu, veicot ikmēneša maksājumu ne mazāku par Ls 32,14.

Piedzīts no D.O. par labu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai Ls 6211,11.

Piedzīts no V.F. par labu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai Ls 771,13.

Lietā notiesāta arī **S.Ž.**, personas kods [..], attiecībā uz kuru tiesas spriedums netiek apstrīdēts.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta ar 2009.gada 5.oktobra spriedumu Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2008.gada 11.decembra spriedumu atcēla daļā par Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punktu piemērošanu D.O. un V.F.

Pārējā daļā spriedums atstāts negrozīts.

Par šo spriedumu kasācijas protestu iesniegusi Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas prokurore I.Kačāne, kura lūdz atcelt Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2009.gada 5.oktobra spriedumu daļā par Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punkta nepiemērošanu D.O. un V.F. un nosūtīt šajā daļā lietu jaunai iztiesāšanai apelācijas instances tiesai.

Prokurore uzskata, ka Krimināllietu tiesu palātas pieņemtais spriedums ir prettiesisks un nepamatots, jo tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu – 511. un 512. panta pārkāpumu, kas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 573.panta pirmo daļu un 575.panta trešo daļu ir iemesls nolēmuma izskatīšanai kasācijas kārtībā. Apelācijas instances tiesa savā spriedumā norādījusi, ka pirmās instances tiesa atbilstoši likuma prasībām nav pamatojusi Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punkta piemērošanu, jo

abām apsūdzētajām, uzliekot par pienākumu tiesas noteiktajā pārbaudes laikā pilnībā atlīdzināt nodarīto materiālo zaudējumu, veicot ikmēneša maksājumus, nav vērtējusi viņu iespējas veikt šādus maksājumus. Norādot šādu pirmās instances tiesas it kā pieļautu pārkāpumu, apelācijas instances tiesa to pati atkārtojusi un nav vērtējusi, kāpēc apsūdzētās nevarētu pildīt tiesas uzliktos pienākumus. Līdz ar to šāds apelācijas instances tiesas secinājums uzskatāms par pieņemumu, kurš nav pamatots ar tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem.

Prokurore norāda, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmajā daļā noteiktos apjomus un ietvarus, kādos lieta tiek iztiesāta apelācijas instances tiesā, un proti – abas apsūdzētās savās apelācijas sūdzībās lūdza samazināt maksājuma apmēru un pagarināt termiņu nodarītā materiālā zaudējuma atlīdzināšanai, nevis no tā atbrīvot. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmajā daļā noteikto, tiesa apelācijas sūdzībās izteikto prasību apjomu un ietvaru drīkstēja pārsniegt tikai gadījumā, ja būtu šaubas par viņu vainu vai atbildību pastipriņošiem apstākļiem.

Turklāt bez ievēribas atstāts fakts, ka apsūdzētā D.O. no valsts pamatbudžeta izkrāpusi naudu Ls 6281,11 apmērā, bet 10 gadu laikā atmaksājusi tikai Ls 70. Nav ņemta vērā D.O. ciniskā attieksme tiesā.

Prokurore uzskata, ka apelācijas instances tiesa, pieļaujot Kriminālprocesa likuma 575.panta trešajā daļā paredzēto būtisko pārkāpumu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 1.pantu, nav panākusi krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu D.O., V.F. un S.Ž. atzītas par vainīgām un sodītas par to, ka viņas izdarīja svešas mantas iegūšanu ar viltu (krāpšanu), personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, lielā apmērā, bet D.O. un V.F. – atkārtoti.

Apsūdzēto D.O., V.F. un S.Ž. darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 177.panta trešās daļas.

Izskatot kasācijas protestu pēc tajā izklāstītajiem motīviem, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums jāatstāj negrozīts, bet kasācijas protests jānoraida.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmajā daļā norādītās likuma normas pārkāpumu. Senāts atzīmē, ka prokurore, kasācijas protestā norādot uz šādu

Kriminālprocesa likuma normas pārkāpumu, acīmredzami sašaurinājusi norādītās normas tulkojumu.

Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesai ir tiesības atcelt vai grozīt pirmās instances tiesas nolēmumu un tādējādi uzlabot apsūdzētā stāvokli. Šādi tiesai ir tiesības rīkoties arī tad, kad tas tieši nav lūgts apelācijas sūdzībā vai arī sūdzībā izklāstīti citi motīvi.

Kriminālprocesa likuma 562.pants nosaka ierobežojumus apelācijas instances tiesai pieņemt apsūdzētajam nelabvēlīgu nolēmumu.

Tāpēc apelācijas instances tiesai bija tiesības konkrētā lietā atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā par Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punkta piemērošanu D.O. un V.F., jo tiesa konstatēja tā nepamatotu piemērošanu.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka ne ar ko nav argumentēta prokurores norāde kasācijas protestā par Kriminālprocesa likuma 511., 512. panta pārkāpumu.

Senāta Krimināllietu departaments atzīmē, ka, iztulkojot Krimināllikuma 55.panta sestās daļas 1.punktu saistībā ar Kriminālprocesa likuma 26.nodaļas normām, secināms, ka gadījumos, kad tiesa konstatējusi radīto mantisko zaudējumu apmēru un šie zaudējumi piedzīti no vainīgās personas, nav uzliekams apsūdzētajam kā pienākums nosacīta soda pārbaudes laikā atlīdzināt materiālos zaudējumus vēlreiz, sadalot to termiņos.

Senāts atzīst, ka pienākums noteiktā termiņā novērst radīto kaitējumu var būt saistīts, piemēram, ar kādas lietas sākumstāvokļa atjaunošanu pirms vainīgās personas prettiesiskajām darbībām.

Tāpēc konkrētā lietā, kad no apsūdzētajām D.O. un V.F. piedzīta kaitējuma kompensācija, Krimināllietu tiesu palātas sprieduma atcelšanai vai grozīšanai kasācijas instancē nav tiesiska pamata.

Vadoties pēc Kriminālprocesa likuma 585., 587. panta, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2009.gada 5.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet kasācijas protestu noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.